

En defensa de Sant Pere de Roda

Autor: Narcís Garolera
Data de publicació: 06-05-2021

L'autor d'aquest article és contrari a l'actual denominació del monestir (Sant Pere de Rodes), i proposa a les autoritats acadèmiques i administratives de Catalunya la restitució del nom tradicional (Sant Pere de Roda), viu a l'Empordà durant centúries, consignat als primers mapes del país, atestat per la majoria d'historiadors, defensat categòricament per En Joan Coromines, i usat pels escriptors catalans al llarg de cinc segles.

Abans es deia Sant Pere de Roda. Ara es diu Sant Pere de Rodes.
Per quin motiu li han canviat el nom?

Jordi Salat
"Desconstruir la catalanitat: el monestir de Sant Pere de Roda"
Blog Vernacle, 4-X-2011[1]

A començaments de segle, la Generalitat de Catalunya, a través del Departament d'Obres Públiques, va col·locar a les carreteres de l'Alt Empordà una indicació turística que sorprenia els residents i desorientava més d'un visitant: "Monestir de Sant Pere de Rodes". Fins llavors tothom n'havia dit "Sant Pere de Roda", i amb aquest nom s'havien referit al venerable cenobi els escriptors i els historiadors –catalans i castellans– dels darrers dos segles.

Què havia motivat el canvi de nom d'un dels monuments més importants del romànic català? La Generalitat degué aplicar la norma toponomàstica de l'Institut d'Estudis Catalans, adoptada per aquesta institució acadèmica a partir de la forma establerta per la Gran enciclopèdia catalana [= GEC] i la Gran geografia comarcal de Catalunya [= GGCC].[2]

El propòsit d'aquest article és mostrar la incongruència del topònim Rodes, tant en la designació del monestir empordanès com en la denominació de la serra on està situat, i demostrar que la forma Roda, viva i profusament documentada, és la que hauria de figurar en les indicacions viàries i en les publicacions que fan referència al monument.

Etimologia

Joan Coromines, al seu Onomasticon Cataloniae (= OnCat), defensa a peu i a cavall la forma Roda,[3] i li atribueix un origen cèltic (Rota), com el d'altres topònims catalans: Roda de Ter, Roda de Berà, Roda d'Isàvena...[4] La convicció que el nom no té res a veure amb el de la contigua vila de Roses (< gr. Rhode) li fa escriure: "Roda i Roses són noms d'origen ben diferent, inconnexos",[5] "Serra de Rodes: això no ha dit mai ningú".[6] I, parlant de Cadaqués, escriu: "els grecs foceus [...] en camí de Rodas (Roses)".[7] L'il·lustre lingüista insisteix que "la tradició viva i multisecular ha estat sempre, i únicament, Sant Pere de Roda".[8] Crec que té més raó que un sant, perquè té en compte l'ús popular del nom i esmenta testimonis documentals sobradament probatoris.

El 1930, l'historiador figuerenc Antoni Papell va dedicar una monografia al monestir empordanès,[9] que comença amb uns aclariments sobre el nom del cenobi:

El Monestir de Sant Pere de Roda es troba emplaçat [...] al N.E. de la muntanya de Roda [...]. Els documents antics el situen diguent: "Domum Sancti Petri Rodensis, quod dicitur Rodas [...]".

I, a peu de pàgina, hi afegeix la nota següent:

En realitat el nom vertader és "Rodes" i no "Roda". Els documents no usen mai el genitiu "Rotae", sino "Rotensi". No obstant, "Rodes" és una falsa interpretació medieval [la cursiva és meva], doncs la verdadera etimologia grega era "Rhodas". [...] Als últims anys de la vida d'aquest monestir, els transcriptors castellans usaren indistintament les gràfies [sic] "Roda", "Rodas". La gent de l'Empordà s'encapritxà d'aquesta primera i això fa que mantes voltes es confongui amb el cenobi de Roda, el de Ribagorça. La corrupció s'ha generalitzat massa per intentar deturar-la.[10]

L'autor, conseqüent amb aquest criteri etimològic, escriu "Roda" al títol del llibre, i manté aquesta forma –tant per al monestir com per a la muntanya on aquest està situat– arreu del volum. I això a pesar que, en algunes citacions bibliogràfiques, respecta les grafies documentals del topònim:

Pella i Forgas, obra citada [Historia del Ampurdán], p. 419 [...] "in Cerdania in villa Vlceia cum tota illa parrochia et decimis et primitiis Sancto Petro donavi in Rodas..."; "Diu el document de Pontero[11] [...] "in monasterio Sancti Petri Rodensis" (p. 48); "Monastir de St. Pere de Rodas [...] als 17 de Juliol de 1820" (p. 86).

Papell, tanmateix, troba en un document del segle XVIII (que cita en nota) el nom del cenobi en la forma popular: "Archivo Histórico Nacional.–Clero Secular y Regular.–Fontes Monacales (provincia de Gerona).= San Pedro de Roda.–Pergamino nº 1374"[12]

Dos historiadors gironins –Carles Rahola i Joaquim Pla i Cargol– distingeixen clarament Roses de Roda. El primer escriu, en un article sobre el monestir rosenc el 1929:

Primitivament el monestir [de Santa Maria de Roses] fou anomenat de Sancte Marie Rodensis, de Rodis, de Rodas, i a començaments del segle XIV hom l'anonena de Rosis [...]. A la muntanya de Roda [...] hi havia hagut dos monestirs: un de Santa Maria i Sant Salvador, i un altre de Sant Miquel, els quals foren destruïts pels moros en temps de Carlemany, i els monjos que varen poder escapolir-se fundaren el de Roses en el segle VIIIè. Hom parla també d'una petita església que va haver-hi en aquell lloc i que depenia de Sant Pere de Roda.[13]

I, el 1935, Joaquim Pla i Cargol sostè el mateix amb aquestes paraules:

Este Monasterio perteneció primeramente a la Abadía de San Pedro de Roda, pero en el año 960 recabó su independencia [...] En 1022 fué consagrada la iglesia de este monasterio. [...] El monasterio fué llamado, primeramente, de Santa María de Rodis y después, de Rosis, hasta comienzos del siglo XIV.[14]

Un mateix nom per a dos monestirs?

Tal com hem avançat, el problema rau en la confusió d'aquests dos topònims, d'origen distint: Roda (serra i monestir), d'origen cèltic (Rota), i Rodes/Roses (nom de la vila veïna, fundada pels grecs, que l'anomenaren Rhode).[15]

El cartoral de Santa Maria de Roses[16] es refereix al monestir –i església– de la futura vila amb la denominació "Rodas", l'adjectiu llatí "Rodensis", o amb el genitiu "Rodarum", que apliquen també al proper cenobi de Sant Pere.

És cert que els documents medievals de Roses no atesten "de Rota" en referència al monestir de Sant Pere, denominació diferenciada de la que hi trobem –"de Rodis"–, però, tot i així, crec que l'adjectiu "Rodensis", el genitiu "Rodarum", l'ablatiu "de Rodis" (o "de Rodes"),[17] i els substantius "Rodas" o "Rodis", s'apliquen tant al cenobi de

Santa Maria de Roses com al monestir de Sant Pere de Roda, i també a l'esmentada serra de Roda. En dono uns quants exemples, amb indicació de la data del document:[18]

"Sancte Marie monasterium quod dicitur Rodas" [monestir de Santa Maria de Roses], "ad domum Sce. Marie cenobium quod dicitur Rodis" [id.], doc. 1 (976), p. 27.

"alodium de Rodis" [Roses], "sedis abbaciam S. Marie de Rodis [id.], "in gradu de Rodis" [el Grau de Roses], "in valle de predictis Rodis" [Roses], doc. 2 (1061), p. 29-30.

"beate Dei genitricis Marie Rodensis cenobii [...] reddo beata Maria cenobii Rodensis" [monestir de Santa Maria de Roses], doc. 3 (1137-1154), p. 31.

"S. Maria cenobii Rodis" [id.], doc. 4 (1082), p. 32.

"cenobio beate Marie Rodarum" [id.], doc. 5 (1184), p. 33.

"Sci. Petri cenobii Rodas [...] de Sce. Marie cenobii Rodas" [monestir de Sant Pere de Roda / monestir de Santa Maria de Roses], p. 34, doc. 6 (1066);

"Sce. Marie Rodis cenobii [monestir de Santa Maria de Roses] [...] alodium Sci. Policarpi in valle Rodis" [a la vall de Roses], doc. 8 (1081), p. 36.

"ut scriptura donacionis fecissemus ad domum Sce. Marie cenobii Rodas [monestir de Santa Maria de Roses]", doc. 14 (1078), p. 40.

"donator sum Domino Deo et Sca. Maria cenobii Rodas" [monestir de Santa Maria de Roses], doc. 15 (1070), p. 41.

"domus Sce. Marie Rodarum [...] domui Sce. Marie Rodarum" [id.], doc. 16 (1211), p. 42.

"dimitto corpus meum ad domum Sce. Marie cenobii Rodas" [id.], doc. 21 (1107), p. 47.

"donatores sumus ad domum Sce. Marie cenobii Rodas" [id.], doc. 24 (1044), 49.

"in valle Rodensis [la vall de Roses] [...] per domum Sce. Marie Rodensis [monestir de Santa Maria de Roses] [...] ego Petrus, abbas Sce. Marie Rodensis" [id.], doc. 30 (1161), p. 54.

"Poncii, Dei gratia abbas Sce. Marie Rodarum" [id.]; "Sancti Petri Rodarum" [Sant Pere de Roda], doc. 33 (1228), p. 56.

"donator sum ad domum Sce. Marie cenobii Rodas [id.] [...] de meridie affrontat in terra Sci. Petri cenobii Rodas" [Sant Pere de Roda], doc. 52 (1004), p. 70.

"ad domum Sce. Marie cenobii Rodas" [monestir de Santa Maria de Roses], doc. 51 (996), p. 70.

"de Rosis", doc. 88 (1229), p. 102; "in parochia Sce. Marie de Rodis [...] ab abbate Sce. Marie de Rodis", doc. 89 (1227), p. 103.

"et monasterio Sce. Marie Rodarum [...] particulam nostri montis Rodarum" [serra de Roda], doc. 97 (1212), p. 112.[19]

"Poncio, Dei gratia abbati Sce. Marie Rodarum [...] a mari scilicet Sci. Petri Rodarum" [Sta. Maria de Roses / Sant Pere de Roda], doc.110 (1243), p. 121.[20]

"Sci. Petri de Rodis [...] abbas Sci. Petri Rodensis" [monestir de Sant Pere de Roda], doc. 111 (1223), p. 122-123.

"Sig+na Petri Constantini de Villacuto et Artal de Rodes" [= de Roses], doc. 112 (1207), p. 123.

"Sce. Marie de Rodis [...] ecclesia de Rodis [...] Sce. Marie Rodarum [...] apud Scam Mariam de Rodis [...] Sci. Petri de Rodis [...] Sci. Petri Rodensis [...] apud Sanctum Petrum de Rodis [...] Sci. Petri Rodensis abbas [...] abbatem et conventum Sce. Marie de Rodis [...] abbati Sci. Petri Rodarum" [monestir de Santa Maria de Roses / monestir de Sant Pere de Roda], doc. 119 (1251-1252), p. 128-131.

“ego Bernardus de Tamarito de Rodis [...] dono et assigno monasterio Sce. Maria Rodarum [...]. Et nos dictus Poncius abbas Sce. Marie Rodarum [...] Sig+num [...] abbas Sce. Marie Rodarum [...] Sig+num Berengarii de Rodis” [de Roses], doc. 120 (1251), p. 131-132.

El cartulari de Sant Cugat del Vallès[21] registra denominacions similars documentades al segle XI:

“in vinea de S. Petri de Rodas”, “ad domum S. Petri Rodas”, “monasterium S. Laurentii [del Mont o de Sous] et abbatem Rotensem”, docs. 388 (1004), 493 (1024) i 735 (1089).[22]

Trobem també aquesta denominació en un document vigatà del 988: “ad Sancto Petro Rodas cenobii”[23]

La historiadora empordanesa Maria Josepa Arnall, en un estudi sobre la toponímia medieval de la comarca,[24] recull diversos testimonis del nom de la vila de Roses (ss. X-XIII), que corroboren els del cartoral del monestir i l’església de Santa Maria de Roses:

“Par. Sancte Marie in Rotas” (943)

“Rotas/Rodas in comitatu Petralatense” (944)

“Par. Sancte Marie de Rodas” (960)

“Cenobium Ste. Marie quod dicitur Rodas” (976)

“Cenobium Ste. Marie quod dicitur Rodas” (995)

“Cenobium Ste. Marie de Rodas” (1035)

“Par. Sancte Marie cenobii Rodis” (1079

“Villa de Rodis” (1245)

“Monasterium Sancte Marie de Rodis” (1279)[25]

Al foli 39 de la Bíblia de Sant Pere de Roda (o Bible de Noailles), avui a la Biblioteca Nacional de França,[26] hi ha una butlla del papa Innocenci II “en faveur du monastère de Rodas” (7-XII-1130). El títol del manuscrit és “Biblia Sancti Petri Rodensis”.[27] També hi trobem, doncs, una de les denominacions del cenobi que hem vist en els documents del cartoral de Roses.

Altres formes posteriors (segles XIV-XVIII) del nom del monestir:

“Sent Pere de Roses”, carta 71 (1326), Lletres del bisbe de Girona. Segle XIV, vol. I (2007), p. 161.[28]

“abbas S. Petri Rotensis”, làpida del sepulcre de l’abat Bernat Estruch (1419), a l’església del monestir de Sant Cugat del Vallès (avui situada a la nau esquerra del temple).

“abbas monasterium S. Petri de Rodis”, manuscrit anònim, escrit pels monjos de Sant Cugat del Vallès; anotació a la mort de l’abat Bernat Estruch (1419).[29]

“Capibrevio [...] Monasterii Sancti Petri Rodensis [...] 1420-1429”, Arnald Plujà i Canals – Sònia Masmartí i Recasens, Els dominis de Sant Pere de Rodes al Cap de Creus [...] (2013).

“lo abbat de Sant Pere de Rodes” [1479], edició de Jaume Vicens i Vives.[30]

“abans abat electe de Sant Pere de Rodes” (acta capitular del monestir de Sant Cugat del Vallès amb motiu del traspàs de l’abat Gayolà, el 1782).[31]

“por muerte del abad entró en la Abadía el padre Buenaventura Gayolá y Vilosa, monje obrero que fue del muy ilustre Monasterio de San Pedro de Rodas” (llibre escrit per un monjo del monestir de Sant Cugat del Vallès, el 1782).[32]

Narcís Garolera
Universitat Pompeu Fabra

Rodas-Rodes

Repertoris, diccionaris i enciclopèdies

Gran enciclopèdia catalana: “Sant Pere de Rodes [o de Roda]”, “serra de Rodes” vol. XIII (1979), p. 296.

Petit Curial enciclopèdic (1979): “Sant Pere de Rodes (o de Roda)”, p. 1159.

Gran geografia comarcal de Catalunya, vol. IV: L'Alt Empordà. El Baix Empordà (1981): “Serra de Rodes”, “Santa Creu

de Rodes”, “Sant Pere de Rodes”,), p. 288

Diccionari enciclopèdic universal (1998): “Sant Pere de Rodes o de Roda”, p. 993.

Historiadors i erudits

Pere Tomic: “abbat de Sant Pere de Rodas”, “Sent Pere de Rodes”, Històries e conquestes del realme d’Aragó e principat de Catalunya [...] [1438], ed. J. Iborra (2009), p. 241.

Jeroni Pujades: “monasterio de San Pedro de Rodas”, “monasterio de san Pedro de Rodas”, “libro de San Pedro de Rodas”, “del antiquísimo monasterio de San Pedro de Rodas”, Crónica universal del Principado de Cataluña, escrita a principios del siglo XVII por [...]. Primera parte, tomo IV (1832), p. 186, 188-190.

“Abat de Sant Pere de Rodas”, Manual de novells ardits vulgarment apellat Dietari del Antich Consell Barceloní (1641), vol. XIII (1911), p. 38.

Bonaventura Tristany: “Monasterio de San Pedro de Rodas”, Corona benedictina [...] (1677), cap. VIII, p. 226-227.

“San Pedro de Rodas”, Diario de Madrid, [1788], 12-XII-1821, p. 3.

“la Abadía del Real Monasterio de San Pedro de Rodas”, Mercurio de España, 7 (1794), p. 50.

François-Jacques Jaubert de Passa: “Monastère de S. Pierre de Rhodes”, “sur la montagne de Rhodes”, “Sous Charlemagne, […] la puissance seigneuriale de l’abbé de S. Pierre de Rhodes ou Rodas, comme on commençait à l’écrire” [el subratllat és meu]; “S. Pierre de Rodas”, “la montagne de Rodas”, “la côte de Rodas”, “l’abbé de S. Pierre de Rodas”,“les moines de Rodas”, “le Christ de Rodas”, “le monastère de S. Pierre de Rodas», “le Christ de Rodas”, «Recherches historiques et géographiques sur la Montagne de Roses...», Nouvelles annales des voyages... (1833): p. 83, 85, 86, 88, 91-92, 94, 96, 98 i 165.[33]

“monasterio de Benedictinos de [...] San Pedro de Rodas”, Diario de Avisos de Madrid, 26-XII-1840, p. 1.

“del monasterio de San Pedro de Rodas (siglo XI)”, La Ilustración Española y Americana, 15-XII-1874, p. 1.

“la fameuse Bible de Noailles, qui au XIIe siècle appartenait à l’abbaye de Saint-Pierre-de-Rosas, en Catalogne”,

Bibliothèque de l’École de Chartes, Manuscrits d’Espagne, t. 54 (1893), p. 292.

José Balari y Jovany: “el monasterio de Santa María de Rodas [per Rosas]”, Orígenes históricos de Cataluña (1899), p. 285.[34]

Francisco Monsalvatje: “San Pedro de Rodas”, Noticias históricas [...], vol. XIV: Monasterios de las diócesis gerundenses (1904), p. 10.

M. Dieulafoy, “la Bible de Noailles, provenant de san Padro [sic] de Rosas”, Journal des Savants (1913), p. 204.

Joaquim Guitert i Fontseré: Monestir de Sant Pere de Rodes (1927).

Ramon d’Abadal: “Sanctus Petrus in monte Rotas”, Catalunya carolíngia (1952), p. 572; Roses, la Rhode dels antics”, “Sant Pere de Rodes”, Els precedents antics... (1967), p. 79-80.

Josep Sanabre: “San Pedro de Rodas”, La acción de Francia en Cataluña (1640-1659) (1956), p. 592.

Eduard Carbonell: “Sant Pere de Roda o Rodes”, “Sant Pere de Rodes”, El romànic català (1976), cap. I, p. 103-106. [Vegeu, però, apartat “Roda”]

Joan Badia i Homs: Monestir de Sant Pere de Rodes (1993; reed. 2002).[35]

Immaculada Lorés i Otzet: El monestir de Sant Pere de Rodes (2002).

Altres publicacions

“Las excavaciones de Sant Pere de Rodes”, La Vanguardia, 18-X-1991, p. 43.

J. Giner i Noguera, El primer arquitecte de Sant Pere de Rodes..., tesi doctoral (2013).

“Sant Pere de Rodes o Roda”, Rutes Pirineus, Ed. Alpina, 2016.

Roda

Diccionaris i enciclopèdies

Enciclopedia Universal Ilustrada Europeo-Americana: “Monasterio de San Pedro de Roda”, “monografías de San Pedro de Roda”, vol. XLVIII (1922), p. 350.

“Diccionari Aguiló”. Materials lexicogràfics aplegats per Marian Aguiló i Fuster [...] (1929): “Sant Pere de Roda, antic monestir de Catalunya”, tom VI (1929), p. 114.

Geografia de Catalunya: “Sant Pere de Roda”, vol. I (1958), p. 139, 230, 539 (índex).

Diccionari nomenclàtor de pobles i poblats de Catalunya (1964): “Sant Pere de Roda”.

Salvat Catala?: Diccionari Enciclopèdic: “Sant Pere de Roda” (1968-70), s. v.

La Grande Encyclopédie: “la grande église de San Pedro de Roda”, v. 4 (1972).

Diccionari Català-Valencià-Balear: “Sant Pere de Roda”, s. v. Roda, vol. IX (1975), p. 524.[36]

Catalunya romànica (1976): “Sant Pere de Roda”, passim.

Gran enciclopèdia catalana: “monestirs de Sant Pere de Roda i Sant Quirze de Colera”, vol. XI (1978), p. 772, s. v. Ponç III d’Empúries.

Onomasticon Cataloniae: “Sant Pere de Roda”, II, 244b, s. v. Armenrodas; “Sant Pere de Roda”, V, 467b, s. v. Nofeu; “Sant Pere de Roda”, VI, 415-416a; “Sant Pere de Roda”, VII, 462a, s. v. Verdera.

Unipèdia: “El monestir de Sant Pere de Roda (o erròniament Rodes)”, «Monestir de Sant Pere de Rodes».

Viquipèdia: “Monestir de Sant Pere de Roda (o, erròniament, Rodes)”, s. v. El títol de l’entrada és, però, “Monestir de Sant Pere de Rodes” (2013).[37]

Wikipedia: “Monasterio benedictino de San Pedro de Roda (en catalán: Monestir de Sant Pere de Rodes)”, “las ruinas del poblado medieval de la Santa Cruz de Roda”. L’entrada de l’article diu “Monasterio de Sant Pere de Roda” (2013).

Historiadors i erudits

“los senyors abbat de Sant Pere de Roda, ardiaca Lantorn, ardiaca Pla [...]”, Manual de novells ardits (1477); vol. ... (18..), p. ...

Pere Antoni Beuter: “on està hui l’esgleia antiquíssima dita Sent Pere de Roda”, Primera part d[e]la Historia de Uale[n]cia (1538); ed. E. Iborra (1982), c. 7, p. 141.

Pere Gil: “Sant Pere de Roda”, Descripció natural de Catalunya [s. XVII]; ed. IEC (2002), p. 167.

“monjo de Sant Pere de Roda”, Diari de Frederic Despalau. Cavallers i ciutadans a la Catalunya del cinc-cents [1588-1600]; ed. A. Simon i Tarrés (1991), p. 105.

Pèire de Marca: “Sant Pere de Roda”, Marca Hispanica sive limes hispanicus... [1688], llibre I, cap. X, par. III; versió catalana de Joaquim Icart (1965), p. 12, 54-55, 110-111 i 215.

Narciso Feliu de la Peña: “San Pedro de Roda”, Anales de Cataluña [...] (1709); ed. J. Sobrequés (2009), passim.

Andrés de Simón Pontero: Descripción del Real Monasterio de San Pedro de Roda, manuscrit inèdit (1752), Archivo Histórico Nacional de Madrid, còdex 1287: «Roda-Apartado I» (Códices del inventario de 1926).

Enrique Flórez: “Monasterio de San Pedro de Roda”, España sagrada, t. XLIII (1819), p. 348.

Jaime Villanueva: “Adriano IV confirma los monges del monasterio de San Pedro de Roda”, Viage literario á las iglesias de España, t. XV (1821), p. 42.[38]

“La sierra de San-Pedro de Roda”, “dans la contrée de San-Pedro de Roda”, Bulletin de la Société Languedocienne de Géographie, tome IV (1821), p. 326-327 i 339.

“Cette route touche ensuite à San Pedro de Roda [...] traverse Rosas, et rentre dans les terres”, Description statistique, géographique et militaire [...] au delà des Pyrénées (1835), p. 15.[39]

Pablo Piferrer – Francisco Pi y Margall: “Ruinas de la iglesia de S. Pedro de Roda”; “la cumbre de Armen-Roda”, “San Pedro de Roda”, “volvió á Roda”, “entre el abad de Bañólas y el de Roda”, Recuerdos y bellezas de España. Cataluña, vol. II (1839-1848), p. 104, 162, 172, 173, 181 i 185.

Pascual Madoz: “Roda (Monasterio de)”, Diccionario geográfico-estadístico-histórico. Gerona (1851), s. v. [40]

“de la côte de Banyuls-sur-Mer à Rosas (Espagne), une visite aux ruines du monastère de San-Pedro de Roda...”, Le Temps (1861).

Joaquín Botet y Sisó: “las montañas de Roda”, “monasterio de San Pedro de Roda”, Noticia histórica y arqueológica de la antigua ciudad de Emporion (1879), p. 14-15, 30 i 133; “Sant Pere de Roda”, Geografia general de Catalunya, dirigida per Francesch Carreras y Candi, vol. II: Provincia de Gerona [s. d.], p. 261.

Josep Pella Forgas: “en la cumbre de la cordillera de S. Pedro de Roda”, “Monasterio de San Pedro de Roda”, “San Pedro de Roda [...] situado en la vertiente Norte del monte Roda [...] Sta. María de Rosas en la villa de este nombre”, Historia del Ampurdán (1883), p. 137, 377, 379-380... i a l’índex del llibre.

“la sierra de San Pedro de Roda”, “dans la contrée de San-Pedro de Roda”, Bulletin de la Société de Géographie de Toulouse, 8 (1883), p. 321.

“sierra de San Pedro de Roda”, Revue des Pyrénées et de la France méridionale (1889), tome I (1889), p. 443.

Sebastián Martí: “San Pedro de Roda”, “montaña de Roda”, Rosas (1895).

José Balari y Jovany: “Hildesindo, abad de S. Pedro de Roda”, Orígenes históricos de Cataluña (1899), p. 479.[41]

Federico Rahola y Tremols [sic]: “al Monasterio de San Pedro de Roda”, Algunas noticias acerca de las antiguas comunidades de pescadores en el Cabo de Creus (1904), p. 17.

Francisco Monsalvatje y Fossas: “San Pedro de Roda”, Noticias históricas, IX: Monasterio de San Martín de Canigó (1899), p. 23, 54 i 68; “San Pedro de Roda”, Noticias históricas, XXIV: El obispado de Elna (1915), p. 68-69 i 414.[42]

Antoni de Falguera: Sant Pere de Roda (1906).

Joaquim Miret i Sans: “Sant Pere de Roda”, Butlletí del Centre Excursionista de Catalunya, any XXV, núm. 243 (1915), p. 136.

Ferran de Sagarra i de Siscar: “Sant Pere de Roda”, pròleg a Sigil·lografia catalana [...], vol. I (1916), p. XX.

Antoni Rovira Virgili: “la serra dominant de Sant Pere de Roda”,“les ruïnes del monestir de Sant Pere de Roda”, “en direcció a Sant Pere de Roda”, Història nacional de Catalunya, vol. I (1922), p. 185, 358 i 370.

Sant Pere de Roda (Barcelona, Casa de Caritat, 1927).

Frederic Gironella [poeta figuerenc]: “Segut a l’ampla falda dels penyalars de Roda...”, Renadiues (1927), p. 13.

Elías Tormos: Monasterio e iglesia benedictina de San Pedro de Roda (1928).

Lluís Nicolau d'Olwer: "l'abat de Sant Pere de Roda", Paisatges de la nostra història (1929), p. 114.

Antoni Papell: Sant Pere de Roda (1930), al títol[43] i arreu del llibre.

Ferran Soldevila: "Sant Pere de Roda", Història de Catalunya (1934, 1963), p. 83, 371 i 1508 (índex); "la serra de Sant Pere de Roda","el monestir benedictí [...] de Sant Pere de Roda",[44] "Sant Pere de Roda", Les quatre grans cròniques (1971), p. 397, 654 i 1286 (índex).

Joaquín Pla Cargol: "la Abadía de San Pedro de Roda", Ampurias y Rosas (1935), p. 84; "San Pedro de Roda", La provincia de Gerona (1949), p. 385-386.

Joan Sutrà i Viñas: "monestir de Sant Pere de Roda", «Tvmas, pintor renaixentista», Butlletí del Centre Excursionista de Catalunya, XLVII, 511 (1937), p. 288.

Wilhelm Neuss: «Die Katalanische Bibel aus Sant Pere de Roda [...]», Miscel·lània Puig i Cadafalch [...], I (1947-1951), p. 261-262 i 266.

J[oan] Subías Galter: Historia de San Pedro de Roda (1948).

J. Garriga: "En el camino a Sant Pere de Roda", "Planta de Sant Pere de Roda", " Cap de Creus. Roses – Cadaqués - Port de la Selva (1948), p. 37.

Carlos Cid Priego: "la Biblia de San Pedro de Roda", «La iconografia del claustro de la catedral de Gerona», Annals de l'Institut d'Estudis Gironins, vol. 6 (1951), p. 12.

Ramon d'Abadal: "Sant Pere de Roda", Catalunya carolíngia, vol. II, 2ª part: Els diplomes carolingis a Catalunya (1952), p. 566; "la Roda de Roses", Els precedents antics a la història de Catalunya (1967), p. 79.

Joan Ruiz i Calonja: "Joan Margarit [...] admirador de [...] Sant Pere de Roda", Història de la literatura catalana (1954), p. 203.

Miquel Oliva i Prat: "Arquitectura y arte del monasterio de San Pedro de Roda", conferència (1954); cf. Miquel Alabrús, Bibliografia de Figueres i de l'Empordà, II (1981), p. 424.

Pere Juandó Arboix: "Sant Pere de Roda", Crónicas del Ampurdán (1955).

Juan Ainaud de Lasarte: "Noticias de San Pedro de Roda", Revista de Gerona, Año V, núm. 9 (1959), p. 33.

Rafael Torrent Orri: "San Salvador de Verdera, en la montaña de San Pedro de Roda", "El Almirante Bernardo Vilamarí I", Revista de Gerona, 6 (1959), p. 68.

Fernando Chueca Goitia: "monasterio de San Pedro de Roda", Historia de la arquitectura española [...] (1965), p. 146, 148 i 175.

Jaume Marquès i Casanovas: "El Crucifijo más antiguo del Ampurdán, procedente de San Pedro de Roda" (1959); cf. Miquel Alabrús, Bibliografia de Figueres i de l'Empordà, II (1981), p. 414.

Jaume Caussa: "San Pedro de Roda, señor de Vilademat", Revista de Gerona, 29 (1964), p. 41-50.

Eduard Junyent: "Sant Pere de Roda", Catalunya romànica, vol. II (1976), p. 7, 50-51, 115, 120, 251-254.

Josep Mª Guilera: "Sant Pere de Roda", Unitat històrica del Pirineu (1964), p. 15-16, 33 i 269 (índex).

Joan Maluquer de Motes: "Sant Pere de Roda", Miscel·lània Jaume Vicens Vives, vol. I (1965), p. 143; "serra de Sant Pere de Roda", Història de Catalunya, vol. I (1987), p. 197; "Sant Pere de Roda", ibid., vol. VIII (1990), p. 16.

Pelagi Negre i Pastell: «Origen del monestir de Sant Pere de Roda [...]», separata del I Col·loqui d'història del monaquisme català, vol. I (1967), p. 209-227.

Estanislau Torres: “les ruïnes de Sant Pere de Roda”, El Pirineu (1970), p. 171.

Alexandre Deulofeu: El Monestir de Sant Pere de Roda [...] (1970) i “Roda” en les edicions castellana i francesa del mateix any; “El monestir de Sant Pere de Roda”, L’Empordà, bressol de l’art romànic (1961; reed. 1972 i 1978), cap. XVII (títol), p. 93, i arreu del llibre; “Sant Pere de Roda [...] en haver de descansar, els monjos, del llarg viatge prop de Rodes [=Roses]”, entrevista a El Correu del Dijous (suplement d’El Correo Catalán), 3-VI-1976. Ell sempre digué i escriví “Roda”.

René Crozet: «À propos du maître de Cabestany: note sur un chapiteau de Sant Pere de Roda au musée de Worcester», Annales du Midi: revue archéologique, historique et philologique de la France méridionale, tome 84, nº 106 (1972), p. 77-79.

Eduard Carbonell: L'art romànic a Catalunya. Segle XII. I. De Sant Pere de Roda a Roda d'Isàvena (1974); “Sant Pere de Roda”, El romànic català (1976), capítol I de l’apartat «Monuments», p. 101.

Leopold Zahn: Die Klosterkirche Sant Pere de Roda [...] (1976).

Josep Font i Solsona: “en defensa de Sant Pere de Roda”, «Els presidents del Centre Excursionista de Catalunya i el seu temps», Muntanya, 684, vol. 86 (1976), p. 70.

P. Joaquim Masjuan: “San Pedro de Roda en Figueres” L'Empordà, 96-97 (1979), 416.

Josep M. Salrach: “Sant Pere de Roda”, Història dels Països Catalans, vol. 1 (1981), p. 231-232.

Martí de Riquer: “Sant Pere de Roda”, Heràldica catalana, vol. II (1983), p. 362.

Josep Maria Bernils i Mach: “Jubileu a Sant Pere de Roda”, L’Empordà, 451 (1987); “La Santa Creu i Sant Pere de Roda”, Hora Nova, 1427 (2005), p. 33-34.

Ramon Ramonet Riu: “San Pedro de Roda”, “Sant Pere de Roda”, “monasterio de San Pedro de Roda”, Reliquias de San Pedro Apo?stol encontradas en Catalun?a [1987], coberta, p. 16 i 20.

Maria Dolors Mateu: “Un inventari de la llibreria del monestir de Sant Pere de Roda (Ms. 1005) de l’Arxiu de la Corona d’Aragó”, Studia Monastica, 31 (1989), p. 321.

“Arnulf, per la gràcia de Déu, bisbe de la santa església de Roda”, Catalunya Romànica, IX (1990), p. 813.

Pierre Bonnassie: “des chapiteaux de Sant Pere de Roda”, La Catalogne au tournant de l'an mil (1990), p. 245.

Narciso Díaz i Romañach: “Sant Pere de Roda”, Roses, una vila amb història (1991), p. 17.

Lluís Prat i Torrent: “Sant Pere de Roda”, «El priorat agustinià de Santa Maria de Lladó [...]», Annals de l'Institut d'Estudis Empordanesos, vol. 24 (1991), p. 214, 217,

Antonio Sánchez González: “montaña y monasterio de Sant Pere de Roda”, “abadiato de Sant Pere de Roda”, El Archivo Condal de Ampurias (1993), “Índices de la guía”, p. 282. Curiosament, al text hi llegim el nom en castellà: “San Pedro de Roda” (p. 116, 157, 166, 185-186, 187-188, 191 i 274).

Flocel Sabaté: “les ruïnes de Sant Pere de Roda”, El territori de la Catalunya medieval (1997), p. 139 i 230.

Joan-Albert Adell: «Sant Pere de Roda (Catalunya). La cella i el primer monestir (Segles IX-XI)», Annals de l'Institut d'Estudis Gironins, 38 (1997) p. 1415.

Alfons Puigarnau [sic]: “las biblias catalanas de Roda y de Ripoll”, “Sant Pere de Roda”, “las biblias de Ripoll [...] y de Roda”,[45] “sant Pere de Roda”, “Biblia de Roda” (tres vegades), «Imago Dei» y «Lux Mundi» en el siglo XII [...], tesi doctoral (1999), p. 62, 150, 163, 249 i 422.

Xavier Barral i Altet: “les Bíblies [...] de Sant Pere de Roda”, Josep Pijoan [...] (1999), p. 20.

Raquel Lacuesta: “la restauració [...] del monestir de Sant Pere de Roda”, Restauració monumental a Catalunya [...] (2000), p. 63.

Francesc Roma i Casanovas: “Sant Pere de Roda”, «La simbologia del xiprer a Catalunya», ?http://www.francescroma.net/web/xiprer.doc? (2000).

Pep Vila: “l’imponent [sic] silueta de Sant Pere de Roda”, “del Monestir de Sant Pere de Roda”, “Monestir de Sant Pere de Roda”, “les muntanyes de la serra de Roda”..., «Les “recherches historiques et géographiques sur la montagne de Roses et le Cap de Creus” per M. Jaubert de Paçà», Annals de l’Institut d’Estudis Empordanesos, vol. 34 (2001), p. 161, 166, 170...

Manuel Bofarull i Terrades: “Sant Pere de Roda”, Origen dels noms geogràfics de Catalunya (2002), p. 158.

Cristina Borau: “Sant Pere de Roda”, Els promotors de capelles i retaules a la Barcelona del segle XV (2003), p. 317.

Ernest Zaragoza i Pascual: “Documentació inèdita del monestir de Sant Pere de Roda”, Miscel·lània en honor de Josep Maria Marquès (2010), p. 212-223.

J[aume] de P[uig]: “Sant Pere de Roda celebrava jubileu”, “donen a Sant Pere de Roda”, “els monjos de Sant Pere de Roda”, Arxiu de Textos Catalans Antics, 30 (2011), «Notícies bibliogràfiques», p. 739;[46]

José Enrique Ruiz-Domènec: “Sant Pere de Roda”, «Descobrint Oliba», Revista de Dret Històric Català, 10 (2011), p. 109.

Eulàlia Miralles: “l’estudi [...] «Pujades i Sant Pere de Roda», «Encara sobre Jeroni Pujades», Butlletí de la Reial Acadèmia de Bones Lletres de Barcelona, 2011, vol. 53, núm. 1, p. 217-221.

Eva Serra i Puig: “l’abat de Sant Pere de Roda”, «Introducció» a Cort General de Barcelona (1705-1706); ed. 2014, p. LVII, nota 176. Jordi Mestre i Vergés i Max Pérez Muñoz: "Descobriment de la façana antiga de Sant Pere de Roda", Revista de Catalunya, 294 (abril-juny 2016), p. 204.

Joaquim Nadal: “Sant Pere de Roda”, Joan Subias Galter (1897-1984). Dues vides i una guerra (2016), p. 29-31 i 45-47.

Mapes de Catalunya

Jan Baptist Vrients: “S. Pere de Roda” (1602)

Pedro de Teixeira: “S. Pere de Roda” (1634)

Willem Janszoon Blaeu: id. (1634)

Melchior Tavernier: id. (1644)

Carel Allard: “... de Roda” (1697)

Daniel de La Feuille: “Roda” i “Roses” (1706)

Josef Aparici: “S. Pera de Roda” (1720)

Johann Baptist Homann: “S. Pere de Roda” (1707)

Louis Charles Desnos – Herman van Loon: “St Pierre de Rode” (1766)

Laurent Saint-Cyr: “St Pedro de Roda” (1821)

Camillo Vacani: “S. Pedro de Roda” (1823)

Antoni Bargés: “Sant Pere de Roda”, Confed. d’Entitats Catalanes d’Amèrica (1947)

Escriptors i articulistes

Jeroni Pujades: Dietari de [...] (1601-1630), ed. J. Mª Casas Homs (1975-76): “Sant Pere de Roda”, vol. I, p. 403 (tres vegades); “Roda”, “Sant Pere de Roda”, vol. III, p. 155; “St. Pere de Roda”, vol. IV, p. 125; “Sant Pere de Roda”, id., p. 173; “Sant Pere de Roda”; índex, id., p. 431.[47]

Rafael d’Amat i de Cortada, baró de Maldà: “los monjos de Sant Pere de Roda”, Calaix de sastre [1799]; ed. R. Boixareu, vol. IV (1990), p. 145.

Pelegrí Casades y Gramátxes [sic], «Excursió al monastir de Sant Pere de Roda [...]»: Associació Catalanista d'Excursions Científiques, III (1879 [1887]), p. 239; “en la montanya de Armen-Roda”, “la iglesia de Sant Pere de Roda”, “en lo mont de Roda”, “al dit cenobiat de Roda”, p. 264; “la montanya de Roda”, p. 269; “l’Abat de Roda”, p. 270; “la històrica montanya de St. Pere de Roda”, p. 289.[48]

Jacint Verdaguer: “Los [monjos] de Sant Pere de Roda”, Canigó (1885), cant XII, «La Creu del Canigó», títol interior, vers 246, i nota 4; “les dues montanyes de Sant Pere de Roda y Paní”, «La ermita del Mont», Excursions y viatjes (1887), p. 204.

Carles Bosch de la Trinxeria: “Sant Pere de Roda”, Recorts d’un excursionista (1887), p. 243; “monastir de Sant Pere de Roda”, “los cims de sant Pere de Roda”, L’hereu Noradell [...] (1889), p. 31 i 86.

Lluís Marià Vidal, Excursió a Cadaqués y Sant Pere de Roda (1898).

Jaume Massó i Torrents: “l'excursió a Cadaquers [sic] y Sant Pere de Roda”, «Memoria del Senyor Secretari», Butlletí del Centre Excursionista de Catalunya, any IX, núm. 48 (1899), p. 4.

Víctor Balaguer: “Más allá está San Pedro de Roda”, Historias y leyendas (1899), p. 395.

Josep Pous i Pagès: “Sant Pere de Roda”, «La gropada», Empordaneses (1905), p. 24.

Anònim: “Sant Pere de Roda”, «Memoria escrita amb motiu del XXV aniversari de la Fundació del Centre Excursionista de Catalunya», Butlletí del Centre Excursionista de Catalunya, any XXV, núm. 243 (1915), p. 116.

Pere Coromines: “Les runes de Sant Pere de Roda”, Les gràcies de l’Empordà (1919), p. 25 i 73-75; “les muntanyes de Sant Pere de Roda”, Prometeu (1934), p. 104.

Prudenci Bertrana: “Les vaques de Sant Pere de Roda”, La Publicitat (1-IX-1920); “en els esqueis i runes de Sant Pere de Roda”, Impromptus I (1936), p. 12.

Josep Maria de Sagarra: “damunt de Sant Pere de Roda”, «Port de la Selva. Invitació al viatge», La Publicitat, 28-I-1923; “el monestir de Sant Pere de Roda”, “la muntanya de Roda”, «Les pedres agonitzants», La Publicitat, 2-IX-1923; “Sant Pere de Roda”, “els abats de Roda”, «La Taula dels Lladres», La Publicitat, 3-IX-1924... Com Josep Pla, Sagarra escriu sempre “Roda” per referir-se al monestir.

Tomàs Garcés: “L’ombra de Sant Pere de Roda”, La Publicitat (17-IV-1923), inclòs a Paisatges i lectures (1926); “Sant Pere de Roda”, La Publicitat (30-VIII-1928); “a l’ombra de Sant Pere de Roda”, La Nit de Sant Joan (1951), p. 245; “la mola severa de Sant Pere de Roda”, carta a Marià Villangómez (29-IV-1962).

Carles Fages de Climent: “devers Sant Pere de Roda”, Les bruixes de Llers [1924], ed. 2003, p. 96; “des de Falgars a Sant Pere de Roda”, Balada del Sabater d’Ordis [1954], ed. 2003, p. 41; “del cim de Roda, albirador d’arreu”, “El Monestir de Roda tot just és acabat”, Somni de Cap de Creus (2003), p. 43 i 225; “l’imperial monestir de Sant Pere de Roda”, Els meus difunts (2017), p. 13; “pels abats de Sant Pere de Roda”, ibid., p. 25; “la última abacial de San Pedro de Roda”, ibid., p. 27. Fages escriu sempre “Roda” en tots els seus llibres, tant en vers com en prosa.[49]

Josep Pla: “Sant Pere de Roda”, «Viatge a Catalunya. El Port de la Selva», La Nau, 22-XII-1927; reproduït a Viatge a Catalunya (1934, p. 189-190; 1946, p. 123-124). Pla escriu “Roda” en tots els seus escrits, tant en català com en castellà.

Antoni Xirau: “Sant Pere de Roda” [poema], Safreu (1934), p. 111-113.

J. V. Foix: “La muntanya de Sant Pere de Roda”, Quaderns de Poesia, 7 (1936), p. [28].

Carles Soldevila: “Ruinas del monasterio de San Pedro de Roda” Cataluña. Arte, vida, paisaje (1951), p. 68.

Joan Amades: "Fundació del monestir de Sant Pere de Roda", les cent millors llegendes populars (1953), pp. 201-202.

Eugenio d’Ors: “las ruinas de San Pedro de Roda”, “El monasterio de San Pedro de Roda”, La verdadera historia de Lidia de Cadaqués (1954), p. 167 i 209.

Carlos Cid Priego: “Del célebre monasterio de San Pedro de Roda”, «Recuerdos clásicos en el arte gerundense medieval», Revista de Gerona, núm. 1 (1-I-1955), p. 26.

Joan Fuster: “Sant Pere de Roda”, El descrèdit de la realitat (1955), p. 132. J

Josep Sebastià Pons: "Sant Pere de Roda", Llibre de les set sivelles (1956), p. 114.

August Pi Sunyer: "abat de Sant Pere de Roda", Sunyer metges, pare i fill (1957), p.7.

Anna Rubiés, “Sant Pere de Roda”, Comarca de l'Empordà (1960), p. 111-114.

Camil Geis: “Trobes elegíaques a Sant Pere de Roda”, De primavera a reravera (1975).

Joan Guillamet: “el monestir de Sant Pere de Roda”, Coses i gent de l’Empordà (1972), p. 12.

Carles Pi Sunyer: “el [monestir] de Sant Pere de Roda fou el que aleshores adquirí més puixança”, Una interpretació de l’Empordà (1976), p. 80.[50]

Joan Bastardas, “Sant Pere de Roda”, «El català pre-literari», Actes del Quart Col·loqui Internacional de Llengua i Literatura Catalanes [...] (1977), p. 47.

Albert Compte i Freixenet: “La Bíblia de Sant Pere de Roda [...]”, Hora Nova (1988), p. 33-35.

Joan Carreras i Péra: “Sant Pere de Roda”, El Mont, ahir un monestir, avui un santuari (1989), p. 61.

Jordi Pla: “Monestir de Sant Pere de Roda”, «El Somni de Cap de Creus. Estudi aproximatiu», Annals de l’Institut d’Estudis Empordanesos, 22 (1989), p. 307.

Carmina Portell: “El tresor de Sant Pere de Roda”, Revista de Girona, 134 (1989), 86.

Manuel Ibáñez Escofet: “les pedres romàniques de Sant Pere de Roda”, “el castell de Sant Salvador, guardià de Sant Pere de Roda” La memòria és un gran cementiri (1990), p. 13 i 51.

David Guixeras: “Sant Pere de Roda”, «Foix i Garcés, poetes del cap de Creus», Revista de Girona, 160 (setembre-octubre de 1993), p. 47.

Narcís Comadira: “Sant Pere de Roda”, Usdefruit (1995); inclòs a Poesia 1966-2012 (2014), p. 428.

Esteve Albert i Corp: “Camí de Sant Pere de Roda”, Obra poètica (1996), p. 217.

“l’antic monestir benedictí de Sant Pere de Roda”, Serra d’Or (1996), p. 108.

Vicenç Pagès [Jordà]: “Sant Pere de Roda”, «Lídia de Cadaqués, una musa obstinada», Revista de Girona, 179 (novembre-desembre 1996), p. 36; Els jugadors de whist (2009), p. 331.

Fernando Sánchez Dragó: “San Pedro de Roda (el Grial catalán) (IV)”, «El Grial en España», Elmundo.es / Especiales (2002).

F. Xavier Baladía: “les colossals ruïnes del [...] monestir de Sant Pere de Roda”, Abans que el temps ho esborri (2004), p. 146.

Joan R. Veny-Mesquida: “Sant Pere de Roda”, dins J. V. Foix, Diari 1918. Estudi i edició de ... (2004), p. 524.

Marc Peire: “they also pay a visit [...] to Sant Pere de Roda”, Marc Peire, Luc Peire (2005), p. 108.

Patrícia Gabancho: “Sant Pere de Roda”, El fil secret de la història (2008), p. 45 i 106.

Josep Huguet: “Sant Pere de Roda”, Ara, 13-VIII-2011.

Carles-Jordi Guardiola: “Sant Pere de Roda”, Mar de tots. Viatge literari pel cap de Creus (2013), p. 5.[51]

Luis Racionero: “Sant Pere de Roda”, «Parsifal o la gran bellesa», La Vanguardia, 14-II-2014, p. 24.

Altres publicacions

Manual de novells ardits: “los senyors abbat de Sant Pere de Roda, ardiaca Lantorn, ardiaca Pla [...]” (1477); ed. Schwartz-Carreras, vol. ... (18..), p. ...

Dietaris de la Generalitat de Catalunya: “lo abat de Sanct Pere de Roda”, vol. V (1640), p. 1.041; “abat de Sant Pere de Roda”, vol. X (1710), p. 1.026, i p. 1.315 (1713).[52]

Cort General de Barcelona... [1706]; ed. 2014: “abat de Sant Pere de Roda”, p. 356, 710 i 839; “abat del monastir de Sant Pere de Roda”, ibid., p. 810; “abbas de Roda”, ibid., p. 57, 473, 479, 552, 613, 695, 803; “abbas Sancti Petri de Roda”, ibid., p. 13-14, 18, 21, 23, 29, 31, 37, 42, 45-46, 48, 51, 53, i passim; “abbas monasterii Sancti Petri de Roda”, ibid., p. 4 i 301.

“San Pedro de Roda”, Diario de Avisos de Madrid, 5-XI-1844, p. 1; “al suprimido monasterio de Benedictos de San Pedro de Roda”, id., 6-XI-1844, p. 1.

Goigs en alabança de la gloriosa emperatrís Santa Elena, venerada en la capella de Santa Creu, situada en la muntanya de Sant Pere de Roda (2ª meitat s. XIX).[53]

“Sant Pere de Roda”, La Renaxensa, any IV, núm. 2 (31-X-1874), p. 48.

“monestir de St. Pere de Roda”, Asociación Literaria de Gerona, IV (1-I-1875), p. 130.

“Sant Pere de Roda”, La Renaixensa, any VI, núm. 7-8 (19-V-1876), p. 19.

“monastir de S. Pere de Roda”, La Veu del Montserrat, any II, núm. 23 (19-VII-1879), p. 91.

“Monastir de Sant Pere de Roda”, Diari Catalá, any I, núm. 136 (11-X-1879), p. 2.

“la montanya de Sant Pere de Roda”, “el convent de Sant Pere de Roda”, “ascensió á Sant Pere de Roda”, Diari Català, any II, núm. 441 (2-IX-1880), p. 6.

“Prop del que fou Monastir de S. Pere de Roda”, La Vetllada, any I, núm. 36 (3-IX-1881), p. 8.

“Sant Pere de Roda”, La Ilustració Catalana, any IV, núm. 88 (15-VI-1883), p. 6.

“Sant Pere de Roda”, L’Esquella de la Torratxa, any XI, núm. 560 (5-X-1889), p. 7.

“Cenobi de Sant Pere de Roda”, Boletín de la Asociación Artístico-Arqueológica Barcelonesa, any II, núm. 8 (agost 1892), p. 14.

“Sant Pere de Roda”, Lo Geronés, any I, núm. 23 (8-IX-1894), p. 3.

“Ruinas de San Pere de Roda”, Almanach de La Esquella de la Torratxa, VIII (1896), p. 9.

“Sant Pere de Roda”, El Deber (Olot), 1-III-1902, p. 10.

Ramón Queralt: “Excursión a Sant Pere de Roda (Sierra de Cadaqués, Gerona)”, Boletín de la Sociedad Aragonesa de Ciencias Naturales, XVI (1917), p. 114.

“Sant Pere de Roda”, La Comarca (Olot), 7-IX-1922, p. 7.

Hipòlit Nadal i Mallol: “el vetust monestir de Sant Pere de Roda”, «A l’encesa», Algues (Proses salobres) (1918); “Sant Pere de Roda, es perd!”, Ressorgiment, any XIV, núm. 161 (1929), pp. 2602-2603.

“Sant Pere de Roda”, El Deber (Olot), 1-II-1930, p. 15.

“Sant Pere de Roda”, Acció Ciutadana (Olot), 1-III-1930, p. 3.

“Sant Pere de Roda”, La Ciutat d’Olot, 23-VI-1934, p. 6.

“Monasterio en ruinas de San Pedro de Roda”, «Crónica», Revista de Gerona, núm. 2 (1-XII-1956), p. XIII.

Adjutori Vilalta: Goigs a llaor de l'apòstol Sant Pere, que es venerava en el Monestir de Sant Pere de Roda, a l'Alt Empordà [...]. Nota històrica de Joan Font i Rius (1958).

“Se aprueba un proyecto de obras en el monasterio de San Pedro de Roda, Boletín Oficial del Estado, Orden de 30 de noviembre de 1962 (1963), p. 1318.

Stephen D. Frances: “San Pedro de Roda”, Costa Brava. Guide (1964), p.113-119.

Josep Vicente - Ferran Bosch: “La serra de Roda és aspra”, «Sant Pere de Roda», Catalunya Visió 5 (1972), p. [88] i [89].

“pel romànic de Sant Pere de Roda”, L’Avenç, 2ª època, 309 (2006), p. 19.

Antonio Mora Vergés: “a Sant Pere de Roda”, «Les dones d’aigua», Conèixer Catalunya (2007), ?www.guimera.info/wordpress/coneixer?, p. 278.

Franjo Terhart: “San Pedro de Roda”,; “la importante reliquia del apóstol llegó a la región de Roda”, p. 137; “alrededor del monasterio de Sant Pere de Roda”, El tesoro templario (2007), p. 136, 137 i 151.

Sergi Turiella: “l’excursió que tenia pendent a Sant Pere de Roda”, “cap a Sant Pere de Roda”, “fins a Sant Pere de Roda”, “Sant Pere de Roda”, «Any Sant a Sant Pere de Roda», Els ponts de Sant Boi (2013), ?http://blogs.mesvilaweb.cat/santboi?, p. 252-266.

Cristina Maria Mitrica: “els convents van haver de ser desallotjats: [...] el de Sant Pere de Roda...”, 175 anys de biblioteca. Passat, present i futur de la biblioteca Josep Pla de l’Institut Ramon Muntaner de Figueres (2014), p. 12.

Jordi Mestre i Vergés: «El gran secret de Sant Pere de Roda al descobert», https://mestrefoto.wordpress.com/2013/10/19/secret-sant-pere-de-roda/(19-X-13) “Equinocci a S. Pere de Roda”, blog https:// mestrefoto. wordpress. com/ 2014/ 03/22/equinocci-a-s-pere-de-roda/ (22-III-2014); “L’antiga façana de Sant Pere de Roda”, Ara, 21-VII-2016.

Carles Sapena: “Sant Pere de Roda”, «Carta de comiat...», Blog Paraules de pas (22-XII-2014).

Ana Gabriela Solís Ochoa: Monasterio de Sant Pere de Roda (treball de recerca), Universitat de Girona (2015).

“del monestir de sant Pere de Roda”, Llengua i literatura I (Edebé, 2015), p. 25.

Anònim: “les bruixes [...] solien reunir-se a Sant Pere de Roda”, «Dolmen de Pedra Gentil de Vallgorguina», http://codex.fantasyboard.net/h35-dolmen-de-pedra-gentil (2015).

Xavier Renedo: “fins a Sant Pere de Roda”, «Ramon Muntaner i Peralada», Itineraris literaris, Càtedra de Patrimoni Literari Maria Àngels Anglada – Carles Fages de Climent, Universitat de Girona (2016).

Altres testimonis

“Sant Pere de Roda”, sardana de Josep Blanch i Reynalt (1925).

“las ruinas de San Pedro de Roda”, La Vanguardia, 18-VII-1934, p. 4.

“Monestir de St. Pere de Roda”, Programa oficial de festeigs (Llagostera, 1936).

“Sant Pere de Roda”, sardana de Francesc Basil i Oliveras (1944).

“la Biblia de San Pedro de Roda”, La Vanguardia Española, 30-VI-1961, p. 1.

“San Pedro de Roda”, La Vanguardia Española, 18-VII-1963, p. 7.

“la bella capilla románica de San Pedro de Roda”, La Vanguardia Española, 2-VII-1967, p. 1.

“Avanzan las obras de reconstrucción del monasterio de San Pedro de Roda”, La Vanguardia Española, 14-I-1970, p. 32.

Noel Clarasó: “San Pedro de Roda”, La Vanguardia Española, 27-III-1973, p. 90.

“el monasterio de San Pedro de Roda”, La Vanguardia Española, 2-VI-1973, p. 38.

“Inauguración del nuevo acceso al Monasterio de San Pedro de Roda”, La Vanguardia Española, 6-XII-1973, p. 1.

“Sant Pere de Roda” [anunci del Centre Excursionista Empordanès] (1973).

“en el monasterio de San Pedro de Roda”, La Vanguardia Española, 17-XII-1975, p. 55

Josep M. Armengou Marsans: “Sant Pere de Roda”, Guia de Catalunya, automobilís-tica, turística, excursionista (1976), p. 106.

“del monasterio de San Pedro de Roda”, La Vanguardia, 16-XI-1977, p. 31.

Pasqual Maragall: “ni siquiera en Sant Pere de Roda”, conferència (2004).

“Sant Pere de Roda”, «Història de Catalunya», Diari de Mataró (2005), p. 26.

Lluís F.: “sempre s’havia dit Sant Pere de Roda”, «Sant Pere de Roda», La República del Cap de Creus (2007).

“Sant Pere de Roda”, Homenatge a la poetessa Maria dels Àngels Vayreda (2008).

“Sant Pere de Roda”, Hora Nova, 13-IX-2009.

“La vista neta [...] ens permet distingir Sant Pere de Roda”, blog El Racó d’en Joan (2009).

Quim Pedret: “Monasterio de San [sic] Pere de Roda”, «Si són roses, floriran», GironaNotícies (2010).

“Sant Pere de Roda”, «Programes i reportatges televisius que han parlat de la Costa Brava», www.costabravasingular.cat/ProgramesTV.htm (2011).

“Nuestro próximo Camino (Sant Pere de Roda – Finisterre)”, blog BttRuteros (2012).

Florián Yubero Cañas: “Monasterio San Pedro de Roda”, YouTube (2013).

“Entorn de Sant Pere de Roda”, Camp d’aprenentatge d’Empúries,?xtec. www.cat/cda-empuries/rodes.htm?.[54]

Xavier Viñas (arquitecte): "Sant Pere de Roda", El Punt-Avui (entrevista), 22-XII-2013.

Adriana Llongarriu Castanyer: Itinerari Llançà - Sant Pere de Roda – Llançà (2013).

“Consagració de Sant Pere de Roda”, Els stops a la història de Catalunya (2014).

“Sant Pere de Roda”, dibuix reproduït en una pàgina web (2014): ?https://www.flickr.com/photos/125987074@N05/15590549171?.

“Sant Pere de Roda”, GironaNotícies.com (2016).

“Restaurant Sant Pere de Roda”, rètol a la façana i pàgina web (Vilajuïga, 2016).[55]

“Sant Pere de Roda”, postals en venda a e-bay (2016).

“Sant Pere de Roda queda just a sobre nostre”, Llançà – la Vall – Sant Pere de Roda (https://sites.google.com/site/elsmeussenders/home/albera/llanca-la-vall-st-pere-de-roda)

“Carrer de Sant Pere de Roda”, Callejero.net – Blanes (2013).

“Carrer de Sant Pere de Roda”, Callejero.net – Figueres (2016).

“Carrer de Sant Pere de Roda”, Callejero.net – Llançà (2016).

“Carrer de Sant Pere de Roda”, Callejero.net – Mata (2016).

“Carretera de Sant Pere de Roda”, el Port de la Selva (2016).

“El monestir de Sant Pere de Roda, situat a les muntanyes de la serra de Roda”, comentari d’una fotografia del monestir empordanès, a Facebook (2016).

“Monasterio e iglesia de San Pedro de Roda”, España es cultura (2016), ?www. españaescultura.es/es/monumentos/girona/iglesia_de_san_pedro_de_roda.html?

“Monasterio e iglesia de San Pedro de Roda”, ?www.spain.info/es/elportdelaselva.html? (2016).

«Sant Pere de Roda 1970» (vídeo), Gent de l'Alt Empordà (2019).

Nil Ventós: «Salvar la serra de Roda i cap Ras», Alberes, 18 (2020), p. 48.

Conclusions

1) “Sant Pere de Roda” apareix documentat, al segle XV, al Manual de novells ardits.[56]

2) Els erudits Pere Antoni Beuter, al segle XVI; Pere Gil, Pèire de Marca i Jeroni Pujades, al XVII; Francisco de Zamora, Andrés de Simón Pontero i Enrique Flórez, al XVIII, i Jaime Villanueva, Pascual Madoz i Josep Pella, al XIX, es refereixen al monestir empordanès amb el nom de “Sant Pere de Roda”.

Alguns autors dels segles XVII i XVIII (Pujades, Zamora, Villanueva) vacil·len en l’ús del topònim (Roda/Rodes), amb prevalença de Roda, que devien sentir a la gent de l’Empordà, on residien[57] o havien fet estades.[58]

Als primers mapes de Catalunya (ss. XVII-XVIII) hi llegim “... de Roda”.[59]

En documents dels segles XVII i XVIII (Dietaris de la Generalitat, Corts Generals de Barcelona) apareix, repetidament, en llatí i en català, “Sancti Petri de Roda” i “Sant Pere de Roda”.[60]

3) Els escriptors i els historiadors dels segles XIX i XX escriuen “Sant Pere de Roda”.[61] I, al segle XVIII, el Baró de Maldà es refereix al monestir amb aquest nom.[62]

4) Joan Coromines sosté que Roda ha estat sempre la forma dels topònims empordanesos “Sant Pere de Roda” i “serra de Roda”, tots dos d’origen cèltic (Rota) i netament diferenciats del nom que els grecs van donar a la veïna vila de Roses (Rhode > Rodes > Roses). Tanmateix, la confusió d’aquests dos topònims ve d’antic.[63]

5) El 1930 l’historiador figuerenc Antoni Papell, en una monografia sobre el cenobi empordanès, afirmava que, tot i que el nom antic del monestir era Rhodas, la forma Roda era la que havien adoptat els habitants de la comarca, i que aquesta “s’ha[via] generalitzat massa per intentar deturar-la”.[64]

6) A l’Alt Empordà l’antic monestir és conegut com “Sant Pere de Roda”, i els habitants de la comarca rebutgen la nova denominació, imposada per la Generalitat (“Sant Pere de Rodes”).[65]

D’aquestes conclusions es desprèn que l’autor d’aquest article és contrari a l’actual denominació del monestir (Sant Pere de Rodes), i proposa a les autoritats acadèmiques i administratives de Catalunya la restitució del nom tradicional (Sant Pere de Roda), viu a l’Empordà durant centúries, consignat als primers mapes del país, atestat per la majoria d’historiadors, defensat categòricament per Joan Coromines, i usat pels escriptors catalans al llarg de cinc segles.

Els Marges, 111 (hivern 2017), p. 78-98
[revisat i ampliat: tardor 2020]

Notes:

* Aquest article s’ha beneficiat de nombroses informacions facilitades per August Rafanell, col·lega i amic, i –com jo– empordanès d’adopció, a qui dono les més expressives gràcies. Vull agrair, també, les que m’han fet arribar –un cop publicat l’article– els amics Lluís Bonada i Max W. Wheeler.

[1] Quasi deu anys abans (29-IX-2002) un lector de La Vanguardia, en carta adreçada al director, es feia la mateixa pregunta: «per què la Generalitat i diversos ajuntaments escriuen “Sant Pere de Rodes”?»

[2] Tanmateix, tant la GEC com la GGCC donen, com a forma secundària, “Sant Pere de Roda”.

[3] “Sant Pere de Roda”, Onomasticon Cataloniae, vol. VI (Barcelona: Curial / ”la Caixa”, 1996), p. 415-416, s. v. RODA.

[4] Ibidem. També és d’aquest parer l’historiador Ramon d’Abadal (Els precedents antics a la història de Catalunya, 1967, p. 79).

[5] OnCat, VII, p. 462, s. v. VERDERA.

[6] OnCat, VI, p. 416, n. 1. “La forma Rodes sembla ser fruit d’alguns pedants de B[arcelo]na, o de Madrid [...]”, id., ibid., p. 415.

[7] OnCat, III, p.174, s. v. CADAQUÉS.

[8] OnCat, VI, p. 416.

[9] Antoni Papell, Sant Pere de Roda (Figueres: [Ideal Tipografía] 1930).

[10] A. PAPELL, ob. cit., p. 11.

[11] Andrés de Simón Pontero, Descripción del Real Monasterio de San Pedro de Roda, manuscrit de 1752, Archivo Histórico Nacional de Madrid, 1287-Roda-Apartado I (Códices del inventario de 1926).

[12] A. Papell, ob. cit., p. 73, nota 3.

[13] Joan de Palau [Carles Rahola], «Santa Maria de Roses», La Publicitat, 6-X-1929, p. 1.

[14] J. Pla Cargol, Ampurias y Rosas (Gerona-Madrid, 1935), p. 84.

[15] J. Coromines, OnCat, VI, p. 431, s. v. Roses. La confusió Rodes/Roses va perdurar: “Rodas, se ha transformado en Rosas” (Antonio Bosch Ucelay, «El Santo Grial y San Pedro de Rodas», Destino, 337, 1-I-1944, p. 7).

[16] J. M. Marquès i Planagumà, El cartoral de Santa Maria de Roses (segles X-XIII) (Barcelona: Institut d’Estudis Catalans, 1986).

[17] “Artal de Rodes” (Cf. infra, doc. 112).

[18] Tant en la següent relació com en les posteriors, les citacions segueixen un ordre cronològic.

[19] Al resum inicial del document hi llegim “... dóna al monestir de Santa Maria de Roses una part de la muntanya de Roses”.

[20] A l’encapçalament del document hi llegim “Sant Pere de Roda”. A l’índex, però, el topònim és registrat com a “Sant Pere de Rodes”. És de suposar que el transcriptor usa la primera forma (Roda), i l’editor, la segona (Rodes). La contradicció, doncs, és flagrant.

[21] Cartulario de “Sant Cugat” del Vallés. Editado por José Rius Serra (Barcelona: CSIC, 1948-1981).

[22] Al resum inicial, però, l’editor escriu: “Sant Pere de Roda”.

[23] Testament del 16-II-988 (Arxiu Capitular de Vic, calaix 6, núm. 1286). Publicat per Eduard Junyent Subirà, Diplomatari de la Catedral de Vic. Segles IX-X, Vic, 1980 (Documents, 1), p. 455.

[24] “Toponímia medieval de l'Alt Empordà”, Annals de l'Institut d'Estudis Empordanesos, 15 (1981).

[25] F. Monsatvatje, Noticias históricas... (1899-1910), XVI, p. 233; R. d’Abadal i de Vinyals, Catalunya carolíngia, II (1986), p. 227; J. L. Villanueva, Viage literario a las Iglesias de España...(1803-1852), XIV, p. 239; Petrus de Marca, Marca Hispanica sive Limes Hispanicus... (1688); Flórez, España sagrada..., XLIV, p. 275; J. Rius Serra, Rationum Decimarum Hispanie, I (1946), p. 81.

[26] “Bible de Sant Pere de Roda, dite du Maréchal de Noailles” (P. Bonnassie, «Sur la formation du féodalisme catalan...», Estudi General [Girona], núm. 5-6, 1986, p. 11, n. 20).

[27] Catalogat a la Bibliotèque Nationale com a “Ms. Lat. 6”.

[28] Jaume de Puig i Josep M. Marquès i Planagumà, curadors del volum, afegeixen “[sic]” a la transcripció del nom del cenobi. A l’índex, però, l’entrada corresponent és “Sant Pere de Roda”.

[29] Agraeixo a Mn. Pere Vivó, rector de Sant Cugat del Vallès, aquestes dues informacions.

[30] J. Vicens i Vives, Ferran II i la ciutat de Barcelona. Apèndixs (Barcelona: Universitat de Catalunya, 1937), p. 57. A l'índex, però, l'editor escriu "Sant Pere de Roda" (p. 491).

[31] El 1706, tanmateix, trobem atestat "abbas Sancti Petri de Roda", "abbas monasterii Sancti Petri de Roda", "Abbas de Roda"… Vegeu infra, p. 18.

[32] Agraeixo a Mn. Pere Vivó, rector de Sant Cugat del Vallès, aquestes dues informacions.

[33] Pep Vila, en un estudi sobre aquest escrit –«Les "Recherches historiques et géographiques sur la montagne de Roses et le Cap de Creus" per M. Jaubert de Paçà», Anuari de l'Institut d'Estudis Empordanesos, 34 (2001)–, manté la denominació popular: "l'imponent [sic] silueta del monestir de Sant Pere de Roda" (p. 161), "l'efígie del monestir de Sant Pere de Roda" (p. 166), "el monestir de Sant Pere de Roda" (p. 170), "la muntanyes de la serra de Roda" (ibid.), "el domini eclesiàstic del monestir de Sant Pere de Roda" (p. 171-172), "el monestir de Sant Pere de Roda" (p. 172)...

[34] A les pàgines proemials, però, hi llegim: "la colonización griega […] fundó las ciudades de Empurias y Rosas" (p. 5).

[35] Publicats per Curial Edicions Catalanes, el copyright és de la Generalitat de Catalunya. Josep Badia i Homs va ser l'autor del volum IV de la Gran geografia comarcal de Catalunya. L'Alt Empordà. El Baix Empordà (Barcelona, Fundació Enciclopèdia Catalana, 1981), on s'esmenta "Sant Pere de Rodes", "Santa Creu de Rodes", i "Bíblia de Sant Pere de Rodes" (p. 292-300).

[36] "El Roda toponímic potser tingui un altre origen (pre-romà?) [...] El Roda de l'Alt Empordà sembla segurament relacionable amb una colònia grega procedent de l'illa de Rodes" (id., ibid.).

[37] Una crida remet a la nota següent: «Sant Pere de Roda és la denominació tradicional del monestir empordanès, usada per tots els historiadors i escriptors contemporanis [...]. Sant Pere de Rodes, en canvi, és el nom imposat oficialment, als darrers anys, testimoniat només en documents antics (segurament per confusió amb el nom de la vila contigua de Roses ? Rhode). Joan Coromines defensa enèrgicament l'ús de la primera forma, d'acord amb la pronúncia popular i l'etimologia: "Roda i Roses són noms d'origen ben diferent, inconnexos" (Onomasticon Cataloniae, VII, 462a); "el nom del monestir és St. P[ere] de Roda, sense –s [...] mot cèltic sense res en comú amb el [nom] grec de Roses" (id., II, 244b); "la tradició viva i multisecular ha estat sempre, i únicament, Sant Pere de roda" (id., VI, 416a); "Cap empordanès no voldrà admetre altra forma" (id., VI, 415b)...

[38] En una altra ocasió, però, escriu "San Pedro de Rodas". Cf. Coromines, OnCat, VI, p. 416.

[39] La citació em sembla molt il·lustrativa. Queda clara la distinció entre Roda i Rosas.

[40] A l'índex de l'edició facsímil (1981), però, hi llegim: "Sant Pere de Rodes.– Roda (San Pedro de)".

[41] En una altra banda, però, l'autor escriu "San Pedro de Rodas". Vegeu supra, p. 7.

[42] Onze anys abans, tanmateix, escrivia "San Pedro de Rodas" (1904), citat supra, p. 7

[43] A la bibliografia del llibre Els dominis de Sant Pere de Rodes al Cap de Creus (2013), els autors es permeten "esmenar" el títol d'aquesta obra: "Sant Pere de Rodes" (p. 161).

[44] Nota 1 al cap. CXLVI de la Crònica de Bernat Desclot. Al text hi llegim, en canvi, "un abat d'una abadia [...], que és en Catalunya e ha nom Sant Pere de Roses" (ob. cit., p. 544).

[45] En nota l'autor escriu: "Biblia de Roda, París, Bibl. Nat., Ms. Lat. 6", ibidem.

[46] Recensions de dos articles: «El misteri de la butlla robada de Sant Pere de Rodes», Annals de l'Institut d'Estudis Empordanesos, 40 (2009), p. 203-219, i «Trasllat de la comunitat de Sant Pere de Rodes [...]», Miscel·lània Josep M. Marquès i Planagumà (Girona, 2010), p. 327-335.

[47] "Pujades tan aviat diu Roda com Rodes" (Pelagi Negre i Pastell, "Origen del monestir de Sant Pere de Roda…", I Col·loqui d'història del monaquisme català, Santes Creus, 1966, p. 214). Pujades "mostrà un interès particular per Sant Pere de Rodes [sic] perquè era originari de Figueres, pel seu càrrec i residència al comtat d'Empúries, i perquè havia tingut en aquell monestir un fill monjo i sacerdot" (GEC, s. v.).

[48] L'autor de la crònica es refereix també a "lo monastir Rodense" (p. 265), al "priorat Rodense" (p. 266) i al "cenobi Rodense" (p. 267), ben diferenciat del monestir de "Sta. Maria de Rosas" (ibidem).

[49] Un avantpassat de l'escriptor –Jeroni Climent– fou "cellerer de Sant Pere de Roda". Cf. Pere Fages, «Postfaci» a C. Fages de Climent, Climent, 3ª ed., 2009, p. 165.

[50] Però, en canvi, a les memòries del seu nebot Pere Pi-Sunyer i Bayo, Del vell i del nou món (1992), hi llegim “Sant Pere de Rodes” (p. 18). És evident que es tracta d’una “esmena” del corrector.

[51] A la “Nota editorial”, Guardiola fa notar la vacil·lació, entre els escriptors, en les formes dels topònims, i diu que “el cas més evident és el de Sant Pere de Roda, en què coincideixen tots els autors clàssics d’aquesta antologia, i no “Rodes”, com ha resolt la toponímia oficial”. I segueix el parer de Coromines a l’OnCat: “La forma Rodes sembla ser fruit d’alguns pedants de Barcelona, o de Madrid, que [...] havien trobat la forma Rodas o Rodis en alguns documents en llatí macarrònic (mai en català)” (p. 9).

[52] De vegades, però, l’escrivà usa la forma “culta”, amb variants formals: "Sanct Pere de Rodes" (1447), vol. I, p. 229; "Sanct Pere de Rodas" (1641), vol. V, p. 2021.

[53] Citats per Pep Vila Medinyà, “Uns goigs setcentistes figuerencs dedicats a santa Helena [...]”, Annals de l’Institut d’Estudis Empordanesos, vol. 46 (2015), p. 437.

[54] L’autor de l’article discrepa de la imposició de la forma recent del nom del monestir: “L'entorn de Sant Pere de Roda (Rodes, segons criteris normatius que no compartim)”. A l’índex de la pàgina web trobem, en efecte, “Entorn de Sant Pere de Rodes”.

[55] Al cenobi, però, hi ha un “Restaurant del Monestir de Sant Pere de Rodes” (2016).

[56] Vegeu supra, p. 19.

[57] El pare de Pujades era de Figueres, i ell morí a Castelló d’Empúries.

[58] Francisco de Zamora recorregué Catalunya entre 1785 i 1790, i deixà constància dels seus desplaçaments en un Diario de los viajes hechos en Cataluña (inèdit dins al 1973). Jaime Villanueva publicà un Viage literario á las iglesias de España (1803-1821). Tots dos van visitar Sant Pere de Roda.

[59] Vegeu supra, p. 15.

[60] Vegeu supra, p. 19.

[61] Llevat dels que publiquen a partir de 1980, a molts dels quals els editors imposen la forma Rodes. Tanmateix, hi ha molts testimonis de Roda en documents posteriors a aquesta data, i fins i tot en publicacions del segle XXI (vegeu supra, p. 14-15 i 18-19).

[62] Vegeu supra, p. 16.

[63] A la Crònica de Desclot, per exemple, hi llegim “d’una abadia [...], que és en Catalunya he ha nom San Pere de Roses” (ed. M. Coll i Alentorn, vol. IV, 1950, cap. CXLVI, p. 163-164). L’editor, però, aclareix, en nota, que es tracta de “Sant Pere de Roda” (ibid., p. 164). I, modernament: “Saint-Pierre-de-Rosas” (1893), “San Padro [sic] de Rosas” (1913), “Santa María de Rodas [per Rosas]” (1899); vegeu supra, p. 8); “Roda és l’actual vila de Roses” (C. Bosch de la Trinxeria, Recorts d’un excursionista, 1887, p. 261). Cf. J. Coromines, OnCat, V, 467, s. v. NOFEU.

[64] A. Papell, Sant Pere de Roda (Figueres: [Ideal Tipografía] 1930), p. 11.

[65] “Cap empordanès no voldrà admetre altra forma” (J. Coromines, OnCat, VI, 415b). La resistència nominal origina absurdes duplicacions en les indicacions viàries, com la que hi ha a la sortida del Port de la Selva: “Carretera de Sant Pere de Roda / Monestir de Sant Pere de Rodes”.